

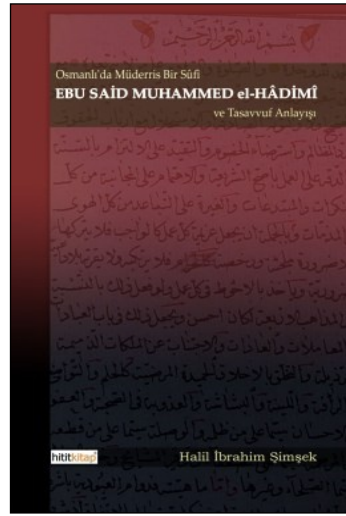
Halil İbrahim Şimşek, *Osmanlı'da Müderris Bir Sûfi: Ebu Said Muhammed el-Hâdimî ve Tasavvuf Anlayışı*, Hititkitap Yayınevi, Çorum 2008, 224 s.

Hazırlayan: Hasan DAM *

Bugünün düşünce akımlarını ve toplumsal yapılanmasını anlama açısından tarihsel süreçlerin ortaya konulması dikkate değer gayretlerdir. Özellikle konu Türkiye olunca Osmanlı'daki durumun tespit edilmesi ayrı bir önem arz etmektedir. Dolayısıyla Osmanlı toplumunun sahip olduğu düşünce ve anlayışların ortaya çıkarılması, elde edilen veriler üzerinde fikir tartışmalarının yapılması ve belli sonuçlara ulaşılması bugünün toplumundaki hareketlenmelerin özünü çözümlenme bağlamında ciddi katkılar sağlayacaktır.

Halil İbrahim Şimşek'in bu eseri eğitim-öğretim ve ilmî açıdan 18. Yüzyıl Osmanlı toplumunda önemli bir yeri olan Ebu Said Muhammed Hadimî'nin tasavvufî görüşlerini ortaya koymaktadır. Genellikle ülkemizde müderrislik ve fakihlik yönüyle tanınan Hadimî'nin tasavvufî kimliğine yönelik kitap boyutunda ilk çalışma olarak yayınlanmıştır. Bu eserle hem tasavvufî düşüncenin Osmanlı toplumundaki seyri hem de Nakşbendî hareketin Anadolu'daki yapılanmasını tespit açısından oldukça önemli bir adım atılmıştır.

Kitabın giriş kısmında 18. Yüzyıl'da Osmanlı'nın siyasî, sosyal ve tasavvufî durumu, Hadimî'nin bu dönemdeki konumu hakkında özet bilgiler yer almaktadır. Birinci Bölüm'de Hadimî'nin hayatı, tasavvufa intisabı ve eserleri hakkında elde edilen bilgiler sunulmaktadır. Özellikle Hadimî'nin Nakşbendiyye'ye intisabı hakkında yeni sayılabilecek bazı bilgiler kaynaklardan tespit edilerek ortaya konulmaktadır. Özellikle Hadimî'nin Ubeydullah

* Dr., Samsun Atakum Cumhuriyet Lisesi Din Kültürü Öğretmeni

Ahrar'a uzanan Müceddidî silsileden başka bir yolla da Nakşî bağının olduğu Muhammet Hayat es-Sindî'den aldığı icazete dayanılarak ortaya konulmaktadır.

İkinci bölümde ise Hadimî'nin tasavvufî görüşleri tespit edilmektedir. Müderris ve fakih bir sufi olan Hadimî, tasavvufî hayattaki yapıp-etmelerin Kur'an ve Sünnet'e uygun olması gerektiği hususuna vurgu yapmıştır. Onun bir Nakşî şeyhi olarak murakabe ve halvete önem verdiği görülmektedir. Halvetin pek çok yönüne işaret edilerek bunların sufiye sağladığı manevî kazanımlar tespit edilmektedir. Hadimî, fıkıh ve kelam konularında Ehl-i Sünnet âlimlerine itibar edilmesini ve bunların dışında kalan görüşlerin dikkatle değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Ancak Hadimî bazı konularda Ehl-i Sünnet'ten olan âlimlerden bir kısmının fikhî görüşlerini kabul etmeyerek reddiyeler yazmıştır. İbn Kemal'e yönelik yazdığı *Risaletü'l-istihlâf* bunlardan biridir.

Nakşî-Müceddidî bir sufi olarak Hadimî'nin vahdet-i vücud hakkındaki görüşleri oldukça dikkat çekicidir. İbnü'l-Arabî ve vahdet-i vücud karşıtlarının tutarsızlarına işaret ederek eleştirilerdeki ölçsüzlüğün sonuçlarının dikkatle değerlendirilmesi gerektiğini belirtmektedir. Onun vahdet-i vücud ilişkili görüşlerinin hem Müceddidî hem de müderris olduğu dikkate alındığında daha iyi anlaşılacaktır.

Sonuç olarak Hadimî gibi çok yönlü bir âlimin fakih, müfessir ve müderrisliği yanında sufi olarak görüşlerinin ortaya konulması gerekliydi. Elimizdeki bu eserin söz konusu alanda bir boşluğu dolduracağı ve birçok yönden yeni çalışmalara ışık olabileceği görülmektedir.